

Bréf

Alþingi, nefndasvið Þórshamri v/Templarasund 150 REYKJAVÍK	Reykjavík, 24. nóvember 2015 2015010052
--	--

Efni: Umsögn - Frumvarp til laga um fullnustu refsinga (heildarlög) - 332. mál.

Efni: Umsögn Barnaverndarstofu um frumvarp til laga um fullnustu refsinga (heildarlög), 332. mál.

Barnaverndarstofa vísar til erindis nefndasviðs Alþingis, dags. 17. nóvember 2015, þar sem stofunni var gefið tækifæri á að gefa allsherjar- og menntamálanefnd Alþingis umsögn um frumvarp til laga um fullnustu refsinga, 332. mál. Þakkar Barnaverndarstofa fyrir að fá tækifæri til þess að tjá sig um frumvarpið.

I.

Í upphafi leyfir Barnaverndarstofa sér að benda á að í 4. mgr. 11. gr., 6. mgr. 21. gr. og 1. mgr. 44. gr. frumvarpsins eru ákvæði varðandi afplánun barna, þ.e. fanga sem eru undir 18 ára. Í ákvæðunum er notað orðið „barnaverndaryfirvalda“. Barnaverndarstofa telur í þessu sambandi rétt að benda allsherjar- og menntamálanefnd á að barnaverndaryfirvöld eru annars vegar á vegum sveitarfélaga, þar sem öll almenn vinnsla barnaverndarmála fer fram, og hins vegar á vegum ríkisins.

Það er hlutverk Barnaverndarstofu skv. 79. gr. barnaverndarlaga nr. 80/2002 að annast uppbyggingu og rekstur sérhæfðra meðferðarheimila vegna áhættuhegðunar barna, m.a. afbrotahæðunar. Barnaverndarstofa telur því mikilvægt að ekki leiki vafi á um það hvaða stjórnvald eigi að bera ábyrgð á afplánun barna. Sérfræðiþekking í þessum efnum liggur hjá Barnaverndarstofu auk þess sem slík úrræði geta verið dýr og þ.a.l. mikilvægt að ekki leiki vafi á um að það sé á ábyrgð ríkisins að taka á móti börnum sem afplána refsidóma. Í samræmi við framangreint leggur Barnaverndarstofa til að í stað orðsins „barnaverndaryfirvalda“ í áður nefndum ákvæðum komi skýrt fram að um sé að ræða úrræði á vegum Barnaverndarstofu.

Hvað varðar orðalag þá er í frumvarpinu jafnframt talað um „fanga undir 18 ára aldri“. Leyfir Barnaverndarstofa sér að benda á að eðlilegra kann að vera að nota hugtakið „barn“ í þessu sambandi, enda er um börn að ræða skv. skilgreiningum laga og samningi Sameinuðu þjóðanna um réttindi barnsins. Mikilvægt er að missa ekki sjónar á þeirri staðreynd að um börn er að ræða og getur orðalag í lögum skipt miklu máli í því sambandi.

II.

Í 11. gr. frumvarpsins er kveðið á um heimild til valdbeitingar og er í 4. mgr. 11. gr. kveðið á heimild starfsmanna heimila á vegum barnaverndaryfirvalda til að beita börn sömu valdbeitingarúrræðum og heimilt er að beita gagnvart fullorðnum föngum. Í lokamálslið ákvæðisins kemur fram að valdbeitingu skuli aðeins beitt í ýrtruðu neyð og eingöngu þegar ljóst sé að aðrar leiðir duga ekki. Barnaverndarstofa telur mikilvægt að í lögum um fullnustu refsinga sé kveðið með skýrum hætti á um slíkar heimildir. Hins vegar telur Barnaverndarstofa mikilvægt að útfært sé með nánari hætti við hvaða kringumstæður er heimilt að nýta slíkar valdbeitingarheimildir og þá með hvaða hætti. Bendir Barnaverndarstofa í þessu sambandi á að mikilvægt er að skilgreina hvenær skilyrðið um „ýrtruðu neyð“ er uppfyllt og hvaða „aðrar leiðir“ unnt er að fara til þess að komast hjá valdbeitingu.

Barnaverndarstofa telur þannig mikilvægt að í 4. mgr. 11. gr. sé kveðið á um að Barnaverndarstofa setji reglur þar sem valdbeitingarheimildir eru útfærðar með nánari hætti eða ráðherra setji reglugerð um nánari útfærslu ákvæðisins að fengnum tillögum Barnaverndarstofu eða í samráði við Barnaverndarstofu. Er slíkt í samræmi við 3. mgr. 44. gr. þar sem ráðherra er gert að setja reglugerð um nánari framkvæmd vistunar fanga yngri en 18 ára. Væri t.a.m. hægt að setja ákvæði um þvingunarheimildir í sérstakan kafla í þeirri sömu reglugerð.

III.

Ákvæði er í 30. gr. frumvarpsins um dvöl ungbarna í fangelsum með mæðrum sínum sem afplána óskilorðsbundna dóma. Í ákvæðinu er kveðið á um að heimila megi fanga að hafa barnið hjá sér fyrstu mánuði ævi barnsins, og að jafnaði þar til það verður 18 mánaða að aldri, enda sé það ekki talið andstætt hagsmunum barnsins. Barnaverndarstofa telur mikilvægt að í ákvæðinu sé með skýrum hætti kveðið á um að ákvarðanir um dvöl ungbarna í fangelsum séu teknar með hagsmunum barnsins í huga.

Er það afstaða Barnaverndarstofu að mikilvægt sé að breyta 1. mgr. 30. gr. frumvarpsins með þeim hætti að slík dvöl sé heimil *enda sé það barninu fyrir bestu*. Er hér um að ræða mikilvægan þýðingarmun sem setur hagsmuni barnsins í forgrunn. Er slíkt jafnframt í samræmi við orðalag annarra laga þar sem fjallað er um hagsmuni barna og byggir orðalagið m.a. á orðfæri í samningi Sameinuðu þjóðanna um réttindi barnsins.

IV.

Varðandi ákvæði um samfélagsþjónustu þá bendir Barnaverndarstofa á að á að víðast hvar er það ákvörðun dómara að einstaklingur skuli gegna samfélagsþjónustu en ekki ákvörðun stjórnvalds þegar niðurstaða dóms er sú að einstaklingur skuli hljóta óskilorðsbundinn dóm.

Hvað varðar þau ákvæði í frumvarpinu sem eru um samfélagsþjónustu þá leggur Barnaverndarstofa til að sérstök áhersla verði í lögum til fullnustu refsinga á að börn sem hljóta óskilorðsbundna dóma fái að aflána með samfélagsþjónustu í stað vistunar utan heimilis, jafnvel þó að dómurinn sé lengri en 12 mánuðir eða önnur skilyrði samfélagsþjónustu séu e.t.v. ekki uppfyllt. Það er bæði samfélagslega hagkvæmt og barni fyrir bestu að vista ekki barn utan heimilis þess nema brýna nauðsyn beri til og önnur úrræði komi ekki að gagni. Hægt væri að kveða á um það að ákvörðun varðandi slíkt yrði tekin í samráði við Barnaverndarstofu og þá barnaverndarnefnd sem fer með mál barnsins þannig að hægt væri að veita barninu og fjölskyldunni nauðsynlegan stuðning svo barnið geti aflánað með samfélagsþjónustu.

V.

Barnaverndarstofa veitir allsherjar- og menntamálanefnd Alþingis fúslega allar nánari upplýsingar og skýringar sem þörf er á verði óskað eftir því og er reiðubúin að mæta á fund nefndarinnar verði þess óskað.

Virðingarfyllt
f.h. Barnaverndarstofu

Heiða Björg Pálmadóttir
lögfræðingur Barnaverndarstofu